

Попадич Б. Т. Сучасні підходи у розвитку готовності майбутніх фахівців юридичного профілю до транспрофесіоналізму в процесі професійної підготовки. IV Міжнародна науково-практична конференція «*Contemporary challenges of society and ways to overcome them*», 30 січня – 02 лютого 2024 р., Таллінн, Естонія. С. 176-180.

IV Міжнародна науково-практична конференція «Contemporary challenges of society and ways to overcome them»

Секція – Педагогіка

СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ РОЗВИТКУ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЮРИДИЧНОГО ПРОФІЛЮ ДО ТРАНСПРОФЕСІОНАЛІЗМУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Попадич Богдан Тарасович,
аспірант кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний
університет»,
bohdan.popadych@uzhnu.edu.ua

Функціонування системи освіти в умовах воєнного стану характеризується інтенсивним пошуком нових підходів до навчання, інноваційних форм організації освітнього процесу, ефективних педагогічних та інформаційних технологій [1, с. 7]. Безумовним є те, що необхідно переглянути вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців юридичного профілю, адже в умовах воєнного часу юрист повинен уміти діяти у нестандартних ситуаціях, бути готовим працювати з різними видами інформації, здатен виконувати багато нових (інших) функцій і видів професійної діяльності.

Право акумулює сформовані століттями правила поведінки та співжиття людей. Правовий розвиток є одним із найважливіших у духовній системі. «Мораль з'являється під час вливання особистості в систему громадських відносин. Бачення та цінності права формуються в спільній громадській діяльності» [2, с. 5]. «Правова особистість» уміє погоджувати власні потреби й інтереси з потребами та інтересами інших людей, керується поняттями моралі й загальнолюдських цінностей, відповідає перед законом та оточенням за свої вчинки. Такі виміри права формувалися в народі століттями, їх удосконалювали, передавали з покоління в покоління. До того ж сьогодні

майбутній юрист має мати навички аналітика, експерта, організатора, психолога, практика, дослідника, педагога та економіста, що зумовлює особливу актуальність формування у нього не лише спеціальних компетентностей, але й таких, які забезпечують здатність виконувати науково-дослідні, організаційно-управлінські та проєктні завдання професійної діяльності.

Сьогодні в процесі підготовки кваліфікованих фахівців-юристів потрібно враховувати багатофункціональність і багатозадачність змісту професійної діяльності в умовах, які здатні розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі права або у процесі навчання та виховання, що передбачає застосування правових доктрин та принципів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов [3].

Ми з'ясували, що транспрофесіоналізм – це інтегративна якість особистості, що охоплює гнучкість у розв'язанні проблем, міжпрофесійну комунікативність, дивергентність мислення, що відображає здатність і готовність до освоєння міжпрофесійних видів діяльності через самоосвіту та застосування їх при міжпрофесійній взаємодії з різними спільнотами [4, с. 98].

На нашу думку, транспрофесійність юриста – це правова готовність виходити за межі вже сформованого професійно-правового досвіду, мати необхідні та достатні компетенції для розв'язання комплексних функціональних завдань. Розглядаючи транспрофесіоналізм у системі підготовки юриста у класичному університеті, ми стверджуємо, що правник стає фахівцем, який володіє міждисциплінарною компетентністю, метапрофесійними якостями, соціально-професійною мобільністю, інноваційністю, ключовими компетенціями, здатністю до самоосвіти. Припускаємо, що по суті транспрофесіоналізм – одна з характеристик професійно-особистісної життєздатності (вітагенності) фахівця.

Питання професійної компетентності юриста дослідили А. Мудрик, О. Кихтюк [5], психологічні чинники становлення професійної компетентності майбутніх юристів проаналізував І. Івашкевич [6], особистісну зрілість юриста дослідив М. Ценко [7].

Зазвичай методологію вважають теорією методів аналізу, створення концепцій, системою знань про теорію науки або системою методів дослідження. Методологія буває описова або нормативна. Мета методології – на основі досвіду наукового знання, його історії досліджувати стан наукового пізнання.

Загальнонаукову методологію формують прийоми, способи, операції, методи. Методологія педагогічної науки – це система знань про основи й структуру педагогічної теорії, про підходи до вивчення педагогічних явищ і процесів, про методи здобуття знань, які об'єктивно показують несталу педагогічну реальність в умовах суспільного розвитку. Методологічні основи педагогіки слугують тим науковим підґрунтям, із погляду якого можна пояснити основні педагогічні явища й розкрити їхні закономірності. Будь-який дослідник, вивчаючи те чи те педагогічне явище або процес, неодмінно зважає на всі рівні методології. Завдяки такому підходу можливе об'єктивне

осмислення предметів і явищ довколишньої дійсності, чітке усвідомлення закономірностей їх функціонування та наявних зв'язків, а отже, вибудовування стратегії й тактики виховання, освіти, навчання та розвитку людини [8]. Згідно з іншими джерелами, методологія педагогічної науки – «багаторівнева система, де більшість дослідників виокремлює такі рівні: філософська методологія; загальнонаукові принципи й форми дослідження; конкретнонаукова методологія; методика та технології дослідження й практичної діяльності» [9, с. 126].

Розвиток готовності майбутніх фахівців юридичного профілю до транспрофесіоналізму в процесі професійної підготовки як цілісний об'єкт наукового дослідження студіюють у контексті великої кількості галузей знання. З огляду на це міждисциплінарний характер зобов'язує поєднувати в цілісному методологічному полі різні наукові підходи. Відповідно до класичного підходу, педагогічне дослідження проводять за усталеною схемою, вибираючи одну методологію, на якій ґрунтуватиметься вся робота [10, с. 16].

З огляду на це ми визначили сучасні методологічні підходи розвитку готовності майбутніх фахівців юридичного профілю до транспрофесіоналізму в процесі професійної підготовки (табл. 1.):

Таблиця 1.

Сучасні методологічні підходи розвитку готовності майбутніх фахівців юридичного профілю до транспрофесіоналізму в процесі професійної підготовки

Назва підходу	Характеристика підходу	Реалізація підходу в процесі професійної підготовки у класичному університеті
багатовимірний підхід	створення необхідних умов для здобуття освіти на багатовимірній основі	участь роботодавців у процесі формування освітніх програм та їх реалізації, прикладна складова наукових робіт студентів, практична підготовка здобувачів освіти
трансдисциплінарний підхід	зорієнтованість на формування готовності до професійного розв'язання щоденних і щогодинних проблем, ухвалення правильних та обґрунтованих управлінських рішень в умовах невизначеності, ризику та	включення в освітні програми міждисциплінарних модулів, дисциплін за вибором студента, факультативів, елективних навчальних курсів, практичних завдань у рамках проходження усіх видів практик

	багатозадачності	
мережевий підхід	акцент на підвищенні фахових компетенцій правників, які дають змогу вибудовувати нові зв'язки, здійснювати спільне проектування, використовувати і поширювати ефективний досвід розв'язання проблем. Мережа (реальна, віртуальна) є інструментом, що забезпечує зв'язки-відносини між соціальними суб'єктами, спрямовані на досягнення взаємовигідного результату	упровадження в освітній процес різних форм діяльності, невіддільних одна від одної
проектний підхід	проектування управлінських рішень будь-якого рівня	формування у майбутніх фахівців юридичного профілю умінь і навичок управлінського проектування

Освітніми технологіями, що забезпечують реалізацію сучасних методологічних підходів розвитку готовності майбутніх фахівців юридичного профілю до транспрофесіоналізму в процесі професійної підготовки, є: електронне навчання, проектна діяльність, дистанційні освітні технології, тренінги, ігрові технології, кейс-технології, форсайт-проекти, конкурси тощо.

Отже, сучасні методологічні підходи розвитку готовності майбутніх фахівців юридичного профілю до транспрофесіоналізму в процесі професійної підготовки є ефективними, оскільки саме транспрофесіоналізм дає змогу забезпечувати фахівцям (у нашому випадку – юристам) виходити за межі вже сформованого професійного досвіду, можливість мати необхідні й достатні компетенції для виконання нової (іншої, об'єднаної, узагальненої) професійної діяльності, розв'язувати завдання, що відповідають сучасним запитам суспільства.

Список літератури:

1. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проектна діяльність : науково-методичний збірник. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с.
 URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Nauk-metod.zbirnyk->

Osv.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu-
%20Innovatsiyna.ta.proyektna.diyalnist.pdf (дата звернення: 26.01.2024).

2. Максименко С. Д. Психічне здоров'я дітей. Авторські програми з психології. Київ : Шкільний світ. 2002. С. 4–9.

3. Освітньо-професійна програма «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 «Право» ДВНЗ «Ужгородський національний університет» <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/48020> (дата звернення: 26.01.2024).

4. Попадич О. О., Попадич Б. Т. Транспрофесіоналізм як педагогічна проблема. *Інноваційна педагогіка : науковий журнал*. Випуск 49. Том 2. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. Видавничий дім «Гельветика». 2022. С. 94–98.

5. Мудрик Алла, Кихтюк Оксана. До питання професійної компетентності юриста. *Психологічні перспективи*. Вип. 35. 2020. С. 83–100.

6. Івашкевич І. В. Психологічні чинники становлення професійної компетентності майбутніх юристів : автореф. дис. ...канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2017. 26 с.

7. Ценко М. Б. Особистісна зрілість юриста. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія «Філософія». 2016. С. 150–160.

8. Практикум з педагогіки : навч. посіб. / О. А. Дубасенюк, А. В. Іванченко : Київ, 2004. 432 с.

9. Попадич О. О. Підготовка майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи: теорія та практика : монографія. Хмельницький : «Термінова поліграфія», 2021. 415 с.

10. Гончаренко С., Кушнір В. Методологія як важливий складник наукового дослідження в педагогіці. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2002. Вип. 4(8). С.15–23.